

I. Wdrożenie dyrektywy ws. urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej

Dyrektywa 2014/34/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej – zwana dalej dyrektywą ATEX została wdrożona do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku oraz rozporządzeniem Ministra Rozwoju z dnia 6 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań dla urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej. Rozporządzenie krajowe wdrażające dyrektywę ATEX należy czytać łącznie z ww. ustawą.

II. Ocena zgodności wyrobu

Przed wprowadzeniem do obrotu, wyroby objęte przepisami dyrektywy ATEX muszą zostać poddane ocenie zgodności z zasadniczymi wymaganiami. Wybór procedury oceny zgodności mającej zastosowanie do danego wyrobu zależy od przeznaczenia (stosowane w kopalniach lub w innych miejscach) i kategorii wyrobu (M1, M2, I, II, III)

Po określeniu właściwej grupy i kategorii wyrobu uzyska informacje z której procedury oceny zgodności musi skorzystać. Dyrektywa przewiduje następujące procedury oceny zgodności:

- procedura badania typu UE (moduł B)
- zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości procesu produkcji (moduł D),
- badaniem zgodność z typem w oparciu o weryfikację wyrobu (moduł F),
- badanie zgodności z typem w oparciu o wewnętrzną kontrolę produkcji oraz badanie pod nadzorem (moduł C1),
- zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości wyrobu (moduł E),
- wewnętrzną kontrolę produkcji (moduł A),
- badanie zgodności w oparciu o weryfikację jednostkowa (moduł G).

Ocenę zgodności zamyka oznakowanie wyrobu. Urządzenia i systemy ochronne przeznaczone do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej, sprzęt zabezpieczający, sterujący i regulacyjny przeznaczony do użytku poza atmosferą potencjalnie wybuchową, który wymagany jest lub przyczynia się do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń i systemów ochronnych wobec zagrożeń wybuchowych, są objęte oznakowaniem CE, które umieszcza się przed wprowadzeniem ich do obrotu (naniesienie oznakowanie CE nie dotyczy komponentów). Dla takich wyrobów, za oznakowaniem CE oraz, w stosownych przypadkach, za numerem identyfikacyjnym jednostki notyfikowanej umieszcza się oznakowanie specjalne zabezpieczenia przeciwwybuchowego (tzw. epsilon Ex), symbole grupy i kategorii urządzeń oraz inne oznakowania i informacje, o których mowa w załączniku nr 2 pkt 1.0.4 do rozporządzenia. Numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej umieszcza sama jednostka lub, według jej zaleceń, producent albo jego upoważniony przedstawiciel. Można także umieścić znaki wskazujące na szczególne zagrożenie lub szczególne zastosowanie wyrobu. Na urządzeniach i systemach ochronnych, które zostały zaprojektowane dla atmosfery wybuchowej spowodowanej przez gazy, pary lub mgły lub dla atmosfery wybuchowej spowodowanej przez pyły, umieszcza się oznakowanie, o którym mowa w załączniku nr 2 pkt 1.0.4 ppkt 7 i 8 do rozporządzenia.

W ramach procesu oceny zgodności producent w zależności od wymogów dotyczących modułu, musi zlecić udział w ocenie stronie trzeciej – jednostce notyfikowanej. Ww. strona trzecia musi mieć akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (PCA).

Wyszukiwarka jednostek certyfikujących wyroby akredytowanych przez PCA

<https://www.pca.gov.pl/akredytowane-podmioty/akredytacje-aktywne/jednostki-certyfikujace-wyroby/>

III. Normalizacja

Aby pomóc producentom w wykazaniu zgodności ich wyrobu z wymaganiami zasadniczymi oraz aby ułatwić kontrolowanie tej zgodności, wskazane jest posługiwanie się w trakcie projektowania i budowy urządzeń, systemów czy sprzętu zabezpieczającego z normami zharmonizowanymi - domniemywa się że, wyrób który jest zgodny z normami zharmonizowanymi spełnia zasadnicze wymagania. W Polsce krajową jednostką normalizacyjną jest Polski Komitet Normalizacyjny (PKN).

Przypominamy, że w każdej dyrektywie, gdzie istnieje możliwość dokonania oceny zgodności np. według modułu A (wewnętrzna kontrola produkcji) i producent mógłby samodzielnie dokonać oceny zgodności swojego wyrobu, w oparciu o normy zharmonizowane, w przypadku gdy podczas analizy zagrożeń i oceny zgodności okaże się, że:

- normy w sposób niepełny obejmują dane zagrożenie,
- nie ma aktualnie normy obejmującej dane zagrożenie,
- dana norma, lub jej część, jest oprotestowana przez co najmniej jedno Państwo Członkowskie,

i w związku z powyższym - producent nie ma możliwości dokonania pełnej oceny zgodności w oparciu o te normy - producent zleca badanie swojego wyrobu, lub jego "nieocenionej" z powodu braku w normach części, jednostce oceniającej zgodność, która będzie w stanie przeprowadzić takie badanie.

Niezależnie od powyższego, producent np. w przypadku wątpliwości dot. prawidłowego dokonania przez niego oceny zgodności, zawsze może zlecić takie badanie.

Wyszukiwarka norm

<https://wiedza.pkn.pl/wyszukiwarka-norm>

IV. Wymagania zawarte w dyrektywie ATEX

Dyrektywa ATEX wprowadza wymagania odnośnie urządzeń (takich które posiadają własne potencjalne źródła zapłonu i są zdolne do spowodowania wybuchu) przeznaczonych do użytku w środowisku, które jest potencjalnie wybuchowe z uwagi na występowanie pyłu oraz systemów ochronnych. Wymagania te dotyczą także aparatury zabezpieczającej przeznaczonej do użytku na zewnątrz przestrzeni zagrożonych

V. Organy Nadzoru Rynku

Organami nadzoru rynku w zakresie dyrektywy ATEX są:

Państwowa Inspekcja Pracy

<https://www.pip.gov.pl/pl/>

Wyższy Urząd Górniczy

<http://www.wug.gov.pl/>

VI. Dozór techniczny

Wybrane urządzenia podlegają również dozorowi technicznemu. Zasady, zakres i formy jego wykonywania określa ustawa o z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym. Dozór techniczny jest sprawowany przez Urząd Dozoru Technicznego oraz specjalistyczne jednostki dozoru technicznego - Transportowy Dozór Techniczny i Wojskowy Dozór Techniczny

Urządzenia podlegające dozorowi technicznemu

<https://www.udt.gov.pl/co-i-kiedy-podlega-dozorowi>